

CENT CINQUANTA NAUS I UNS POCS MILERS D'HOMES

per Xavier Renedo

El dimecres cinc de setembre del 1229 va salpar dels ports de Cambrils, Salou i Tarragona una flota formada, segons Jaume I, que és l'única font de què disposem, per «vint-i-cinc naus complides, e divuit tarides e dotze galeres e, entre buces e galiots, cent. E així foren cent cinquanta llenys cabdals, menys de les barques menudes». Les 'naus complides' sembla que eren, segons F. Soldevila, naus de gran tonatge, ideals pel transport de queviures i armament. Les 'tarides' eren naus destinades, sobretot, al transport de cavalls. Les 'galeres' eren naus de remes que en el cas de l'estol de Jaume I tenien una funció defensiva davant de l'eventualitat d'un atac musulmà. Els 'galiots' eren vaixells de remes de petites dimensions, mentre que les 'busses' sembla que eren naus planes, dedicades també al transport de cavalls.

Un exèrcit de 2.600 persones

Els qui s'hi embarcaren eren, sobretot, catalans, amb una petita presència d'aragonesos, i amb un contingent considerable de marselesos i, en nombre més reduït, de montpellerins, genovesos i narbonesos. El *Llibre dels fets* no dóna una xifra ni tan sols aproximada del nombre total de l'exèrcit. Segons els càlculs de F. Soldevila, devia haver-hi uns 800 cavallers, acompanyats d'uns 500 servents de cavall. Les fonts àrabs donen la xifra de 15.000 peons, però es tracta, sens dubte, d'una exageració. Segons F. Soldevila, devia haver-hi un nombre de peons més o menys equivalent al dels cavallers, és a dir es tractaria d'un exèrcit format per unes 2.600 persones. Antoni Furió en el seu recent llibre sobre Jaume I creu que el nombre de peons havia de ser superior a l'establert per Soldevila, però també molt per sota del postulat per les fonts àrabs.

És una flota i un exèrcit de dimensions mitjanes, força similar a l'exèrcit croat que Jaume I va muntar l'any 1269 per anar a Ultramar. Segons els càlculs d'Ernest Marcos, devia tractar-se d'un exèrcit que tenia entre 2.500 i 3000 homes. És una xifra modesta, que està molt per sota de les grans expedicions croades que a finals del XII o al llarg del segle XIII es van muntar per anar a Ultramar. A la tercera croada Ricard Cor de Lleó, per exemple, va sortir de Messina, rumb a sant Joan d'Acre, la primavera del 1191 al capdavant d'una flota formada per dues-centes dinou embarcacions i amb uns 17.000 homes entre soldats, cavallers i mariners. A la quarta

croada, l'any 1204 va salpar de Venècia una flota impressionant, segons algunes fonts, la més ben fornida de totes les que s'havien construït fins aleshores a l'Europa cristiana. Les fonts no s'acaben de posar d'acord sobre el nombre d'embarcacions, però és segur que n'hi havia més de dues-centes. La majoria eren més grosses i potents que les de la flota de Jaume I, ja que, per posar un exemple, hi havia entre seixanta i setanta galeres, una quantitat cinc o sis vegades superior a la de les galeres del rei En Jaume.

La croada de Lluís IX

El 25 d'agost del 1248, gairebé vint anys després de l'expedició contra Mallorca i gairebé vint anys abans de la sortida de l'estol de Jaume I cap a Terra Santa, la flota de Lluís IX de França, el rei retratat per Joinville a la seva *Vida de sant Lluís*, va salpar del port d'Aigües-Mortes. No coneixem amb certesa el nombre d'embarcacions que componien l'estol, que estava format, com a mínim, per trenta-vuit vaixells de gran tonatge i d'alguns centenars d'embarcacions més menudes. El nombre de components de l'exèrcit també és impressionant: vint-i-cinc mil persones, desglossades en 2.500 cavallers; 2.500 escuders; 12.000 peons i 5.000 ballesters. Segons Mathew Paris, no hi va haver prou embarcacions per poder transportar tota la gent disposada a participar en la croada de Lluís IX.

La flota i l'exèrcit de Jaume I està, es miri per on es miri, molt per sota de totes aquestes xifres, però cal tenir en compte que es tractava d'una expedició a una illa propera, molt més a l'abast que no pas les terres d'Ultramar, amb una població no massa preparada per protegir-se d'un atac i, a més, dividida a causa de les seculars dissensions entre almoràvits i almohades. L'exèrcit de Jaume I tenia les dimensions adequades per ocupar amb èxit Mallorca en un termini de temps no massa llarg. La primera batalla, la de Santa Ponça, té lloc el 10 de novembre. Ciutat de Mallorca cau el 31 de desembre. En poc més de tres mesos bona part de la feina ja era feta.